

Дзейнасьць і Мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

Год выдання 37-ы
№ 30 [2287]
12 красавіка 1968 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

АД
КАМІСП
ПА
ДЗЯРЖАЎНЫХ
ПРЭМІЯХ
БССР

Камісія па Дзяржаўных прэміях БССР паведамляе, што прыём твораў і работ на атрыманне Дзяржаўных прэміяў БССР 1968 года адкрыт з 15 красавіка і заканчваецца 1 ліпеня г. г.

Прымаюцца творы і работы ў галіне літаратуры, мастацтва і журналістыкі, якія апублікаваны (выкананы, зроблены) на працягу апошніх трох гадоў, але не пазней як 31 снежня 1967 года.

Па ўсіх пытаннях, звязаных з вылучэннем кандыдатаў на прэміі і афармленнем дакументаў, звартацца па адрасу: Мінск, Дом урада, Камісія па Дзяржаўных прэміях БССР. Тэлефон: 256—656.

ПЛЕНУМ ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ САВЕЦКАГА САЮЗА

9—10 красавіка 1968 года адбыўся чарговы Пленум Цэнтральнага Камітэта КПСС.

Пленум заслухаў даклад Генеральнага сакратара ЦК КПСС тав. Л. І. Брэжнева «Аб актуальных праблемах міжнароднага становішча і аб барацьбе КПСС за згуртаванасць сусветнага камуністычнага руху».

У спрэчках па дакладу выступілі: тт. В. В. Грышын—першы сакратар Маскоўскага гаркома КПСС, П. Я. Шэст—першы сакратар ЦК Кампартыі Украіны, А. П. Шыцкаў—першы сакратар Хабароўскага крайкома КПСС, Д. А. Кунаеў—першы сакратар ЦК Кампартыі Казахстана, В. С. Толскаў—першы сакратар Ленінградскага абкома КПСС, В. П. Мжаванадзе—першы сакратар ЦК Кампартыі Грузіі, П. М. Машараў—першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі, Ш. Р. Рашыдаў—першы сакратар ЦК Кампартыі Узбекістана, Л. С. Кулічэнка—першы сакратар Волгаградскага абкома КПСС, А. С. Шараметаў—старшы плавільшчык Нарыльскага горнаметалургічнага камбіната Краснарскага краю, А. А. Грамыка—міністр замежных спраў СССР, З. Н. Нурыеў—першы сакратар Башкірскага абкома

КПСС, К. Ф. Катусаў—першы сакратар Горкаўскага абкома КПСС, П. Н. Федасееў—дырэктар Інстытута марксізма-ленінізма пры ЦК КПСС, Н. М. Мірашнічэнка—першы сакратар Варонежскага абкома КПСС, Г. М. Маркаў—сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў СССР, І. Г. Кэбін—першы сакратар ЦК Кампартыі Эстоніі, А. А. Грэчка—міністр абароны СССР, С. П. Паўлаў—першы сакратар ЦК ВЛКСМ, К. А. Фурцава—міністр культуры СССР, І. І. Вадзюл—першы сакратар ЦК Кампартыі Малдавіі, М. В. Зімянін—галоўны рэдактар газеты «Правда».

Пленум ЦК КПСС аднагалосна прыняў пастанову па абмеркаванаму пытанню.

З заключным словам на Пленуме выступіў Генеральны сакратар ЦК КПСС тав. Л. І. Брэжнеў.

Пленум ЦК КПСС выбраў тав. Катусава К. Ф. сакратаром ЦК КПСС.

Пленум ЦК КПСС перавёў з кандыдатаў у члены ЦК КПСС тт. Баннікава Н. В., Логінава Е. Ф., Сакалова С. Л., Шараметава А. С., Шчолакава Н. А.

У ЦЭНТРАЛЬНЫМ КАМІТЭЦЕ КП БЕЛАРУСІ

Цэнтральны Камітэт КП Беларусі абмеркаваў пытанне аб мерах па палепшэнню падрыхтоўкі і выхавання кадраў работніцкай культуры-асветных устаноў рэспублікі. У прынятай пастанове адзначаецца, што ва ўстановах культуры Беларусі за апошнія гады прайшло шмат добра падрыхтаваных спецыялістаў, энтузіястаў культурнага фронту. Дзякуючы іх актыўнай дзейнасці, умацаваны сувязі з грамадскасцю значная частка клубў, дамоў і палацаў культуры, паркаў і бібліятэк стала любімым месцам адпачынку працоўных.

Праверка, аднак, паказала, што многія мерапрыемствы, ажыццяўляемыя ўстановамі культуры, не вызначаюцца глыбокім ідэйным зместам і высокім мастацкім узроўнем.

Далейшы рост ідэйнага і мастацкага ўзроўню работы многіх устаноў культуры падкрэсліваецца ў пастанове, стрымліваецца з-за недахват кваліфікаваных спецыялістаў. Недаткова агульнадукацыйная і прафесійная падрыхтоўка некаторай

часткі работніцкай клубеў, палацаў культуры, бібліятэк не дае магчымасці паспяхова вырашаць вялікія задачы, якія ставяцца ў галіне культурнага будаўніцтва.

ЦК КП Беларусі ў прынятай пастанове адзначае, што абласныя, гарадскія і раённыя камітэты КПБ, выканкомы абласных, гарадскіх і раённых, пасялковыя і сельскіх Саветаў непатрабавальна ставяцца да падбору кадраў для ўстаноў культуры. Яны недастаткова ўлічваюць іх агульную і спецыяльную падрыхтоўку, ініцыятыву і прызначэнне да гэтай работы. Асабліва дрэнна наладжана падрыхтоўка кадраў для работ у калгасных клубах. Зусім мала работніцкай клубеў, бібліятэк, дамоў і палацаў культуры прыцягваецца да вучобы ў сетцы партыйнай і камсамольскай палітасветы. Не ўсюды праяўляюцца клопаты аб стварэнні ім належных бытавых умоваў.

Увага абкомаў, гаркомаў, райкомаў КПБ, выканкомаў мясцовых Саветаў, Беларускага ЦК ЛКСМБ засяроджана на неабходнасці палепшэння падрыхтоўкі і выхавання кадраў культурна-асветных

устаноў рэспублікі. Накіроўваецца трэба ініцыятыўных людзей, якія маюць скільнасць і адпаведнае прызначэнне. Неабходна павысіць ролю і значэнне культурна-асветных устаноў, якія былі ідэалагічнага фронту, арганізатара цікавага і добрага адпачынку насельніцтва.

У пастанове ЦК КПБ вызначан план дзейнага расшырэння існуючых і адкрыцця ў рэспубліцы ў бліжэйшы час новых навучальных устаноў для падрыхтоўкі культурна-асветных работнікаў. Міністэрства культуры БССР даручана правесці на працягу 1968—1969 гадоў ватастацыю клубных і бібліятэчных работнікаў, супрацоўнікаў раённых, гарадскіх і абласных устаноў культуры.

Да выкладання рады дысцыплін на курсах кіраўніцкай мастацкай самадзейнасці варты прыцягнуць артыстаў прафесійных тэатраў, канцэртных арганізацый, спецыялістаў вучы і тэхнікумаў. У адпаведнасці з сучаснымі задачамі даручана Міністэрству вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі і Міністэрству культуры распрацаваць навучальны праграмы для культурна-асветных устаноў і пастаўна дзеючых курсаў.

Важнае значэнне маюць таксама факультэты грамадскіх прафесій у вышэйшай і сярэдняй спецыяльных навучальных устаноў рэспублікі, дзе рыхтуюцца грамадскія кадры кіраўніцкай калектываў мастацкай самадзейнасці. Міністэрствам вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі, культуры, сельскай гаспадаркі, аховы здароўя і ЦК ЛКСМБ прапанавана абавязальна вылучаць факультэты і прыняць неабходныя меры для расшырэння і далейшага ўдасканалення іх работы.

ЦК КПБ запатрабавала ад абкомаў, гаркомаў, райкомаў партыі, выканкомаў мясцовых Саветаў павысіць узровень кіраўніцтва ўстановамі культуры, шырока развіваць іх сетку і ўсюды палепшыць культурнае абслугоўванне насельніцтва, асабліва ў асцяцкіх і аддаленых раёнах.

ПАСТАНОВА ПЛЕНУМА ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КПСС, ПРЫНЯТАЯ 10 КРАСАВІКА 1968 ГОДА АБ АКТУАЛЬНЫХ ПРАБЛЕМАХ МІЖНАРОДНАГА СТАНОВІШЧА І БАРАЦЬБЕ КПСС ЗА ЗГУРТАВАНАСЦЬ СУСВЕТНАГА КАМУНІСТЫЧНАГА РУХУ

Заслухаўшы і абмеркаваўшы даклад Генеральнага сакратара ЦК КПСС тав. Брэжнева Л. І. «Аб актуальных праблемах міжнароднага становішча і барацьбе КПСС за згуртаванасць сусветнага камуністычнага руху», Пленум ЦК КПСС пастанавіў:

Цалкам і поўнасцю адобрыць палітычную лінію і практычную дзейнасць Палітбюро ЦК у галіне міжнароднай палітыкі і ў сусветным камуністычным руху.

Пленум адзначае, што дзякуючы паслядоўнаму ажыццяўленню курсу, вырабленага XXIII з'ездам КПСС і атрыманым далейшым развіццём у рашчымых снежня 1966 года і чэрвеня 1967 года Пленумаў ЦК, якія больш умацавалі знешне-палітычныя пазіцыі нашай краіны; узросточыя магчымасці і аўтарытэт Саветаў дзяржаў ўсё больш актыўна служаць інтарсам міру і сацыялізму, барацьбе супраць агрэсіўнай палітыкі імперыялізму; у гэтым супрацоўніцтве з брацкімі партыямі дасягнулі важны вынік у барацьбе за згуртаванасць міжнароднага камуністычнага руху.

Пленум выказаў поўнае адобранне вынікаў Кансультацыйнай сустрэчы ў Будапешце, якая стала важнай падзеяй у развіцці камуністычнага руху, з'явілася ўдасканаленай прычынай пралетарскага інтэрнацыяналізму. Пленум ЦК КПСС лічыць, што на бліжэйшы перыяд Цэнтральным званом у барацьбе за згуртаванасць сусветнага камуністычнага руху з'яўляюцца падрыхтоўка і правядзенне нарады камуністычных і рабочых партыяў, наменчанай на лістапад-снежань 1968 года. Пленум даручае Палітбюро ў цесным кантакце з брацкімі партыямі на аснове ўзгодненых пазіцый, зафіксаваных у камюніе Будапешцкай сустрэчы, прыкладзіць усё намаганні для поспеху новай міжнароднай нарады.

Пленум высока ацэньвае і адбара дзейнасць дэлегацый СССР на пасяджэнні Палітычнага-Кансультацыйнага Камітэта ў Сафіі і Вітае рашэнні, прынятыя на гэтым пасяджэнні. «Дэкларацыя аб парозе міру, якая створылася ў выніку расшырэння амерыканскай агрэсіі ў В'етнаме», — гэта новая сур'язная перамога амерыканскім агрэсарам. Яна зноў прадэманстравала інтэрнацыянальную салядарнасць сацыялістычных краін з В'етнамам, які змагаецца. Усямерна дэпагома Дэмакратычнай Рэспубліцы В'етнам, народу В'етнама

будзе і надалей ажыццяўляцца ў ім адбійца імперыялістычнага нападз на брацкую сацыялістычную краіну і хутчэйшага ўстаўлення міру ў В'етнаме.

Пленум ЦК аднадушна адбарае вырабленую шасцю брацкімі партыямі еўрапейскіх сацыялістычных краін сумесную пастаноўку наконт дагавору аб нераспаўсюджанні ядзернай зброі. Хутчэйшае заключэнне гэтага дагавору паслужыць інтарсам беспекі ўсіх народаў свету і ўсіх сацыялістычных дзяржаў.

Пленум поўнасцю адбарае актыўную і разнабаковую дзейнасць Палітбюро па далейшаму развіццю сувязей з брацкімі сацыялістычнымі краінамі. Пленум есаба падкрэслівае значэнне Дрэздэнскай сустрэчы кіруючых дзеячоў партыі і ўрадаў ўсёх сацыялістычных краін. Пленум зноў пацвярджае гатоўнасць нашай партыі зрабіць усё неабходнае для нахільнага палітычнага, эканамічнага і абароннага ўмацавання сацыялістычнай садручнасці.

Адзначаючы сур'язнасць становішча, якое захоўваецца на Блізкім Усходзе ў выніку агрэсіўных дзеянняў кіруючых колаў Ізраіля, якія падтрымліваюцца імперыялізмам ЗША, Пленум поўнасцю адбарае мерапрыемствы Палітбюро і Саветаў урада, накіраваныя на ліквідацыю вынікаў Ізраільскай агрэсіі, вызваленне акупіраваных арабскіх тэрыторый, на ўсямерную падтрымку прагрэсіўных сіл у арабскіх краінах.

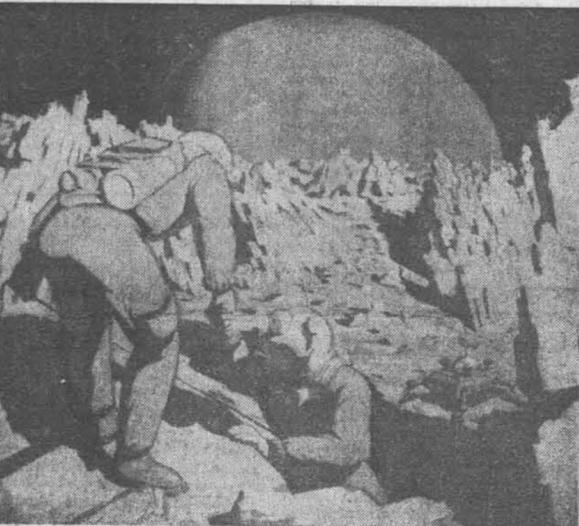
Пленум ЦК пацвярджае правільнасць палітыкі, накіраванай на выкрыццё эканамічна і мілітарызму ў Заходняй Германіі, і падкрэслівае важнасць сумеснай дзейнасці КПСС і брацкіх партыяў па згуртаванні сацыялістычных краін, іншых кіраўнічых дзеячоў і ўсіх антыімперыялістычных сіл для барацьбы супраць заходнегерманскага імперыялізму.

Пленум адзначае, што сучасны этап гістарычнага развіцця характарызуецца рэзкім абвастраннем ідэалагічнай барацьбы паміж імперыялізмам і сацыялізмам. Усё больш палітычны пераход антыкамуністычнай прапаганды нашліх цаляр на тое, каб аслабіць адзінае сацыялістычных краін, міжнароднага камуністычнага руху, разрываць перадавыя сілы сучаснасці, паспрабаваць падарваць сацыялістычнае грамадства знутры. Перажываючы сур'язныя ўарушэнні і сур'язныя перамены ў сусветнай палітыцы, імперыялізм і перш за ўсё імперыялізм ЗША, побач з аўтарамі ў вайна-палітычнай галіне, усё больш нама-

Сёння — Дзень касманаўтыкі

М. КУЙЧЫК. Трыцік «УЛЕРШЫНО» (маса).

Автоль ВЯЛЮГІН

НЕБА ЖЫЦЦЯ

Звычайна, мераючы шлях чалавека, прыглядаюцца да таго, што зрабіў чалавек на зямлі, — мы кажам: поле жыцця...

Нашыя абстаі, маштабы магчымых, гарызонты дзейнасці пашыралі. 12-га красавіка шэсцьдзесят першага года на вільготнае шэрае поле спусціўся чалавек у аранжавым скафандры. Яго акружылі трактарысты. Казаны госьць Космасу, ён вельмі ж проста, па-зямным зазісціўся: — А вы ўжо сецеце?..

Праз два дні Масква сустракала Юрыя Гагарына. Увечары грэмеў салют. Шумела, як мора, плошча Маякоўскага. Да бранзавых волатаў прышлілі пазты. Усюды савішлася незабыўная, кіпенна-белая, непалаўдзкая часу і смерці ўсмішка Першага Касманаўта.

Знамя плашча... Хвалюцца люд. Здарова, зямля, ладарова, пазты! На плечы табе асыпае салют сляпачных ракет. Ціней, ладуніны ў неба глядзіш. Запалі на Млечным Шляку мяжы.

Там будучы і плошчы. І вершаў яны. І поўны з-пад слёзнай брызго, глядзіш, у шумі і свеце разведзеных асветлена ўсмішкай касмічнай глуш.

Залосі, ранаца ад радасці бас: — А неба, маршце, зляло, напалош!

Яны ўсе, нашы касманаўты, захапляюцца пазты, часта чытаюць па памяці вядомыя і малавядомыя ракі, стрфы, назвы пазты. А першы з іх — добрага моц-

нага кроў, прыгажун, песеннік і дух — вельмі ж быў пазобны да Сяргея Ясеныя. З якой прага жыцця і як хораша ён «абкатаваў» словы пазты: «Я люблю когда ў доме ёсць дэти і когда по ночам они плачут!»

Народ ім зае пазтычныя імяны. Гуцаць яны дакладна, прыгожа і трывала: Валыціну Нікалаеву, Пешароку назвалі Чайкай, Пешароку ў свеце жанчына-касманаўт. Нарызліся на Волзе. Бялькі я і маці, і дзед Аксён Цярэшкаў — беларусы. Усе астатнія Родзіцы і шпелер жыўчы у вёсцы Вялікая на Магілёўшчыне.

12 красавіка шэсцьдзесят першага — пачатак касмічнай эры. Але першым вітком мы лічым рыбок з-пад аркі Галоўнага Штаба, які задрывалі шыбы ў вокнах Зімянага палаца.

Белькі ночы ў Ленінградзе... Тое, што напісана пра іх характар за стагоддзі, склала б цэлую анталогію «Белькі ночы Паўночнай Падміры». Гэты цуд траба проста пазбачыць і адкрыць яго наонова.

Усё класічнае тут: вежы і залаты шпіль у залудзенай, цымяна-блязавай смуге, і гранітная шыпына плошча і вуліц, дзе кожны камень столькі помнік; і дзяржаўная пільна Нывы, закута я граніт; і ў вольнай, вясцяца, нерухомай, пільна адлюстраваная палацы, караблі, аркі мастоў.

Масты разведзены... Толькі не для ўсіх апоўначы разведзены масты.

Усюды ў забяргэжах, абняўшыся, тамніча прышлілі закаханыя пары. Восі і на канале Грыбаевава — ён і яна. Шчасліва, яны пяер па ўсім горадзе. Ды што ў горадзе — у Сувэце аяны.

— Нават зор ле бяча-белымі назімаі...

— А вуць падае чырвоная...

— Палаюць метэоры... Гэта спадарожнік ляціць...

— Можна, выпадзе шчасце, паіччу на далёкую-далёкую зорку. Аж год буду ляцець...

— А я, чакаючы, стану старажытар...

— Добры дзень! Я таксама сяду на фатонію, паіччу, вярнуся, маладая, як і ты...

Туга па зорках. Добрая хвароба часу... Закаханыя... Яны і на ўзбярэжжы Нывы, каля нахімаўскага вучылішча.

Сілуэт карабля. Легендарны крэйсер на вечным прычалі.

Камеіныя прыступкі вядуць да вадзі. На прыступках адо.

І тут размова пра зоры. На гэты раз — вершы. Ён чытае:

Полувековое восходненне по ступеням Зімянага дворца! У мальчышек новых поколений на ресничках звездных пыльца...

Чуваль крокі. Ідзе матроскі патруль... юнакі-нахімаўцы: «Аўрора» пяер іхі вучэбны карабель.

Закаханыя глядзіць ім услед...

У кастрычніцкім штурме браў уздел Васіль Куврын — камендор на эсмінцы «Самсон», сялянскі хлопек з Мінічынны. «Мы мелі запуску з Цэнтралблта — ударыць па Зімяну. Наш эсмінец стаў бліжэй да палаца, чым «Аўрора», але страляць мы не маглі, бо разведзены мост засланіў сабою палац-Ударны з «Аўроры». Вы ўсе гэта добра помніце, Васіль Феафілавіч.

Камендор з эсмінца «Самсон» стаў прэзідэнтам Акадэміі навук нашай рэспублікі. Шырока вядомы яго работы ў галіне паталагічнай фізіялогіі раслін, сістэматыкі і біяхіміі віжжыхіх раслін. Саме просте дачкненне маюць яны і да касмічных даследаванняў, асабліва, калі даявядзеша штурмаваць неабжытыя халодныя планеты.

ПАКАРЫЦЕЛЯМ КОСМАСУ ПРЫСВЯЧАЕЦЦА

У гарадах і сёлах рэспублікі пачаўся паказ кінафільмаў, прысвечаных подзвігам саветскіх людзей у пакарніні Космасу.

З асаблівым хвалюццём і гордасцю глядзіць кіналодычы ў гэты дні мастацкую кінааповесць «Чалавек з планеты Зямля», прысвечаную жыццю і дзейнасці выдатнага рускага вучонага Эдуарда Канстанцінавіча Шылакоўскага. На экраны рэспублікі выплываюць таксама мастацкія фільмы «Самыя першыя» і «Планета бур».

Многа цікавага расказваць сла дадам хранікальна-дакументальныя і навукова-папулярныя стужкі «Першы раіс да зорак», «Масква апалядзіць зорам Космасу», «Паіт да тысяч сонцаў», «Усмішка і кветкі саветскіх касманаўтаў», «Чалавек вышій у космасе», «У скафандры над планетаў», «Мескі заворыць у Зямлі», «Дзесяць садоў касмічнай эры».

МУЗЭІ У ШКОЛЕ

Тры год існуе ў Мінскай санаторна-ляснай школе № 1 музей асвення касмічнай прасторы. Гісторыя яго такая.

Тры гады назад піянерскай дружыне школы было прысвоена імя Юрыя Гагарына. Тады школьнікі напісалі касманаўту і хутка атрымалі ад яго пісьмо ў адказ. «Дарма мае работы, — пісаў першы касманаўт планеты, — Тата ж працта цудоўна, што часовава захаворванне не змалапа у вас бадэрацы духу, веры ў свае сілы, у сваю будучыню. Я шведра веру, што пры такім настроі ўсе вашы мары абавязкова абудуцца». Юрыя Аліксеевіч жадаў школьнікам выдатнай вучобы, бадэрацы духу, добрага здароўя.

Так завязалася перапіска. Хутка адгукніўся і астатні герой Зорнага-гарадка. На стэндах музея — фатаграфіі з аўтографамі ўсіх касманаўтаў. Тут жа іх саброеўскія пісьмы, прывітанні, добрыя памаданні.

БЕАСОЛ-БЕРАСОЛ...

На пачатку творчай дарогі Г. Кляўко пісаў многа. Пасля таго як доўгі час некалькі гадоў, адчуваючы, што шмат што з напісанага ім не вытрымае правяркі жыцця. Толькі ў канцы 50-х гадоў Кляўко актыўна пачаў пісаць зборнік «Абвратны далагляд», прыхільна сустрэты чытачом і крытыкай.

Умелства пераапісання з'явілася раней, скіруючыся да аналітычнага мыслення, абвратнага змашчывання рэчыва на наваколнасць — гэтыя якасці празносна абвратна і ў кніжцы Г. Кляўко, і ў тагачаснай творчай пачатку яго пакалення, такіх як Н. Глевіч, А. Лойка, С. Гаўрсуць.

Але творчасць станаўленне Г. Кляўко было больш маруваным, чым станаўленне гэтага паэта. Г. Кляўко нялёгка пераадолюе інертнасць мыслення, штурхуючы ўмоўнасць у сваім стаўленні да жыцця. Аб гэтым сведчыць, на жаль, і новы зборнік яго вершаў — «Сто крокаў».

Г. Кляўко завуле імкненне глядзець у глыбіню аў, стараючыся даследаваць іх унутраны, скрыты сэнс. Але глыбакадумнасць аўтара часта выглядае ўзійнай, філасофія яго не заўсёды краінае чытача. Бо той ці іншы аўтарскі вывад абгрунтаваны як правільна, не так логічна, рэальна перакрываючы пачатак, як абстрактныя м. разважаннямі на тую ці іншую тэму.

У многіх вершах Г. Кляўко канструюе нейкую жыццёвую сітуацыю, каб свядомы ўзяты загал думку, і ступіна, надумаючы такія сітуацыі абразу кідае на ўвагу.

У вершы «На памяць», напрыклад, ён доўга гаворыць пра чалавечыя рукі, у якіх і сіла, і ласка, і прыгожасць. Але паэт лічыць патрэбным зраць так перакананым чытача ў гэтай не новай ўвогуле думцы: «Дарма фатаграф з мяне ступае, што скарэй, як з мяне, не маюць я і пераць фатаграфыям, маюць я, я мучу рухальнікам, каб пасля напісанага на зямлю ўбачыць, што ў мяне рукі ўпалыя і ніколі не зналі спакою. (Шкапа, які здымаў атрымаецца?)». Паэт далей настойліва паўтарае: «Буду жмурчыць я ад прамяняў, палымаю рук вярнуць».

«А ПАВІДАННІ, якія складалі зборнік, напісаны на матэрыяле сённяшняга дня. Шэсцінашка цікавіць людзей яго лакальнае пакаленне, якое перамагло ў гэтай вайне...» — гаворыць у анатацыі да кніжкі К. Кірзенкі «Ручанкі шукаюць ракі».

Так, К. Кірзенка піша пра людзей, якія перанеслі вайну, людзей нявольнага лёсу, што ведаюць ціну жызні, ціну ласці, спадаты чалавечай увагі. Сціпала жанчына Лена Азаронак у вайну была геранічнай партызанкай. Многа нягод выпала ёй на долю і пасля вайны. Але яна не страціла высокай годнасці, засталася шчырай і душэўнай і горнаста да людзей, які людзі горнаста да яе. («Мне трэба купіць баян»).

Стары чалавек, які тонка адчувае прыгожае ў жыцці, жыве ў адзіноце — яму нешта хоць крыху ўвагі ад сына і нявесткі, яго гняне гэтая адзінота, крыўдзіць варажасць нявесткі і аблынаваць сына, але ён усё даруе ім за радкі моманты спачування і ўвагі. («Стары»).

Мы працягваем у кнізе і пра лёс жанчыны, лепшыя пачуцці якой абвратнае жыццё ўласна-мужам («Яныя Палазоўская, або мільчачыя шчырыя»), пра нялёгкае ішчасце двух людзей, якіх астраляя вайна («Сіроты»).

У вайну фантызічны карнікі спільна вёска Мальва. Ад смерці ўратавалася толькі сябра вясцоўцаў — Сярод іх быў і хлапчук Грыша Завядка, які пасля стаў лесніком і шліфую цыпер хараво маладога лесу, што вырае каля былога паянлішча. Для яго гэты лес — паміць пра спаленую вёску і людзей, якія загнілі ў агні. Таму так радуча ён паянліва ў малады лес ласівай сямі: «Чарвеным адвоячоркам, калі пачаліся сумескі пасувацца ад хмызняку на пясчаныя лясцы, з сямій Грышанка пашуць у малады лес над Сяком пералілі».

К. Кірзенка «Ручанкі шукаюць ракі». Апаляянні. Выдавецтва «Беларусь», Мінск, 1967.

насьці паміж тым, пра што ён гаворыць, і тым, як ён гаворыць. Вось пачатак верша «Рана, Раніца...»:

Да мяне катэ... людзей гнялілі. А над зямлёю ўставала сонца — Жывых засталаў 9 час абароны. І да грудзей, як жывую рану. Ваен прышчэпу дзячычыну Рану.

І далей ідзе маладым, лясчэ, тая, скажам прама, ігра на слоў: «Спяла раіна дзячычына Рану», «да людзей бжыць Рану, Раніца, Закаханым яна — Рану, Раніца...» і г. д. І хоць бы лё абудзілася простае, шырае чалавечэ пачуццё А усё ж пачыналася з пакут, з трагедыі — з раны. Ці можна імі гэтак забавляцца?

Поспех спадарожнічае Г. Кляўко тым, калі ён адмаляцца ад паэтычных «гуль», ад разгорнутых дыалектычных разважанняў, калі ён даяравае сваёму непарадкам пачуццю і настрою. І тым далажыцца ў паэты, вершы, хоць і не вялікай навіны, але яны і непасрэдна. Скажам, вершы пра вайну, што «бліскі між дру, як маленкі клубочак, скокіе ўгара пра вайнуны мастацк. Хутка замяніць на заст дупель, будзе за поўна разволіць няпелыя...» І канцоўка верша:

Лес мой бясонны... У час наваўныт Буду равадаць, тнас таямніцы. Ты пашуі сабе, я ж прыгадуя. Як вецер... вайчыны сюжэй гядае.

Удаюцца Г. Кляўко вершы з моцным драматычным перажываннем. Напрыклад «Я прышоў у той мом...» асабліва яго заключныя радкі пра родны дом, што адночы пайшоў агнём і дымам:

І баясь цылер Падідаць гэты дом на хвіліку: І мясьціну ім Назісьбды джыстэца панінуу. Ты добры выйдзі на шлях, Азірнуся з узгорка — Над сядам, Ен ішоў завапае. Разбіты варажым снарадам.

Новы зборнік Г. Кляўко не вызначанае стымалым адзіствам. Паэт спрабуе розныя формы, розныя выкладчыныя сродкі. У гэтых пошуках яму трэба пашуць ад рэальнага жыцця, ад рэальнага жыцця і ўласнага перажывання.

А. ПЯТКЕВІЧ.

ВЫДАВЕЦТВА «БЕЛАРУСЬ»
Уладзімір Алхімовіч. Мора мар. Першая кніга паэты. Мінск В. Янкіна. На рускай мове, 1968 г. Тыраж 6.000 экз. 88 стар. Цана 38 кап.

Уладзімір Варно. Скорыя хмары. Мінск В. Янкіна. На рускай мове, 1968 г. Тыраж 6.500 экз. 96 стар. Цана 38 кап.

Лявон Рашкоўскі. Хай не паміраюць зоры. Першая кніга паэты. Мінск В. Янкіна. На рускай мове, 1968 г. Тыраж 6.700 экз. 88 стар. Цана 7 кап.

Браніслаў Спрынчан. Пляўніца. Мінск В. Янкіна. На рускай мове, 1968 г. Тыраж 3.700 экз. 96 стар. Цана 26 кап.

Віктар Шымуц. Спіраўнік хвалі. Мінск В. Янкіна. На рускай мове, 1968 г. Тыраж 4.800 экз. 72 стар. Цана 18 кап.

Масіма Альбом. Астар таяку Ліна Налюго. Фотаздымкі В. Дуліны. У. Далева. С. Палічка. А. І. М. Аваньшых. М. Гуцёва. Мінск В. Янкіна. На рускай мове, 1968 г. Тыраж 30.000 экз. Цана 49 кап.

ВЫДАВЕЦТВА «НАРОДНАЯ АСБЕТА»
П. Багданаш. Ю. Конараў. В. Чарноў. Снежная падлігаў. Шляхкі славы. Маршруты турскіх паходаў на Беларусь па месцах рэвалюцыйнай, Беларускай і ўважлівай славы савецкага народа. На рускай мове, 1967 г. Тыраж 15.000 экз. 144 стар. Цана 13 кап.

«ВЫШІВІ ШКОЛА»
А. Кагадзев. Тэхніка харавага дыржыравання (элементарны ас. мовы). Бокіда м. м. В. Крут. Мінск В. Янкіна. На рускай мове, 1968 г. Тыраж 4.000 экз. 252 стар. Цана 67 кап.

«НАВУНА І ТЭХНІКА»
Сцяпан Майхровіч. Слова аб паку Гіравым. Гісторыя-філасофія. Мінск В. Янкіна. На рускай мове, 1968 г. Тыраж 1.450 экз. 204 стар. Цана 68 кап.

ЗАМЕСТ РЭЦЕНЗІІ
СУСТРЭЧЫ З ПАЭТАМ

«Ой, скоры, скоры і міжсёна паўстане з пяснямі падполле!»

Гэтыя радкі мы перапісалі ў свае палыяны бланкеты. З тымі ж Паўлюка Труса мы не разлучаліся да канца вайны. У яго з маіх сяброў партызан цыпер тая кніжка — не ведаю...

Нядаўна мне давялося быць на радзіме паэта ў вёсцы Нізкоў Удзёнскага раёна. Там жывуць дзве яго сястры — Вера Адамаўна і Марыя Адамаўна. Вера Адамаўна працуе настаўніцай у мясцовай сямігодка, а Марыя Адамаўна — пясняніца. Быў я і ў доміку, у якім нарадзіўся паэт. Цыпер у доміку жылі плямёніца паэты Марыя Міхайлаўна з мужам Паўлам Ігатавічам Круцікам — брыгадырам калгаса «Чырвоны Кастрычнік».

Вучні Нізкаўскай васьмігодкі пад кіраўніцтвам Веры Адамаўны стварылі музей Паўлюка Труса. Яны сабралі німаля каштоўных экспанатаў. У школьным музеі-кватэры захоўваецца, напрыклад, белая палатніная сарочка, расшытая чырвонымі ніткамі. Гэтую кашулю насьці паэт, будучы студэнтам педагагічнага тэхнікума. Есьці там таксама два радкі фоталамкі паэты. Азіраючы іх датаваны 1925 годам, другі — 1927. Вера Адамаўна паказала мне таксама куфэрак, з якім не брат паехаў у горад і не разлучаўся да канца жыцця.

У гатары са мной Вера Адамаўна падзялялася ўспамінамі аб малесце брата, аб жыцці сям'і, у якой вырастаў паэт. Бацькі мелі чышэра дзяцей. Сям'я жыла бязма па заканчэнні сямігодкі Паўлюк раўся на вучобу ў Мінск. Адзускае яго бацька не хацеў: хлапчук быў добрым памагачам у гаспадары. Бацька спадзяваўся, што Паўлюк, як старэйшы сын, застанеца ў хаце гаспадарам.

Але Паўлюк марыў аб іншым, — расказвала Вера Адамаўна. — Яго толькі навучаць чытаць, не разлучаць з кніжкай. Патонік, бывала, пасылаў чараду, дык так зачытаеш, што ўсё каровы ў вярне, а пастухі не бачыць. Любіў ён з бацькам ездзіць на кірмаш у мястэчка Узда. Выпраціў у бацькі капейку, быўшам на бэлку, а сам пажыжыў і кіжку купіць. Любіў таксама ездзіць з бацькам на заробкі ў лес. Прававаў Паўлюк старанна і з пілой і з сякерай, — але не забываў залюбавацца і воблакам снегу, што надымалася, калі падлая долу тонкая сасна. Мог падобу сачыць са снігам абозам з бярвеннем, што цягнуць у лес да рэчкі Вусы. Прыедзе дамоў, а з лямкавы латцей пята голяя свецьця, «Хала-

Толькі ў жылах нішчы і пеліца з патрозы свабоды кліч на падняволе туды. Дзе туды-Белавежа паўстаніца туды шумна голлем.

Толькі ў жылах нішчы і пеліца з патрозы свабоды кліч на падняволе туды. Дзе туды-Белавежа паўстаніца туды шумна голлем.

Я ўжо не жаху пра такіх апаляданаў, як «Варанкі з Курганска», дзе вобразам нешта мастацкай пераканаўчасці і за яўнай штурнасці сюжэтага ходу і прыбллінасці псіхалагічных матывіровак. Нават у апаляданаў, якіх уражваюць напружаным дзеяннем, вострым сутыкненнем людзей розных маральных якасцей («Мне трэба купіць баян», «Наводна») сустракаюцца то бялжучы інфармацыянасць, то неарганічна да іероў —

запанне маладога лейтнанта Янінкі, і той загніў у родным горадзе. Вось гэты і мучыць Антона Аўдзевіча, якому тэды, пасля бою, давялося пабачыць сям'ю лейтнанта, сакому прынесці маці Янінкі трагічную вестку. «Я забіў чалавека. Не, не, гэта не тое... Я яго не забіваў, яго забілі фантысты. Але гэта я зрабіў так, што яго забілі...» — перажывае Антон Аўдзевіч, успамінаючы падрабязнасці гібель Янінкі. І сьвірыпалючыны абуронацы: «Вы не забойца, вы — горш...» Але пагадзіцца з гэтым цяжка. Паводле слоў самога ж Антона Аўдзевіча, нямецкі заслон «асядлаў мост на шашы», усе падступы да маста былі заміраваны — «Начштаб скажаў: пасля воятыны сапраў. А ў мяне іх засталася — на пальчы пералічыць...» Натуральна, што Антон Аўдзевіч рашыў паслаць Янінку — воятынага лейтанта, які кіраваў бую пачынаць «Слухай, лейтнант, таяка справа... Ты сам чуў, што — трэба зрабіць. Абы-каго не пашлеш». Як відаць, выйшаў у Антона Аўдзевіча не было — хіба толькі паслаць на смерць іштата чалавека (замест Янінкі прасіўся зампаіт). «Я мой пайсі туды і сам...» — пакуе Антон Аўдзевіч. Але ж, мабыць, як камандзір батальёна, ён павінен быў паслаць на такіх заданні сваіх падначаленых. «Віна» яго хутчэй за ўсё прыдумана, яўнён, адну руку падкурчыўшы пад сабе, а другой халаючыцца за прыламанія галіны... Эрэшты, ненапрэжаны, мабыць, і ўся размова лесніка з браканерам, дзе аўтар настойліва падкрэслівае і без таго вядома, што маральна перавагу Грышы Завядкі...

Асобна хочацца сказаць пра апаляданаў «Віна». Нехта з палюўчых, каб якіхысь навічу гаворыць каля вогнішча, прапанаваў расказаць «самае страшнае здарэнне», і Антон Аўдзевіч, былі камандзір сапёрага батальёна, расказае, як ён «стаў забойцам». У баі за Го-мель ён паслаў на небяспечнае

А. ЛЯПЧ.

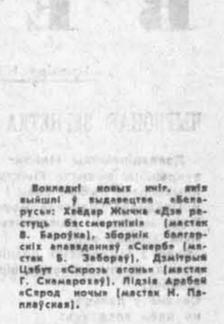
ПЕРАВЫДАЕЦЦА І ПЕРАКЛАДАЕЦЦА

Год назад у выдавецтве «Беларусь» была створана рэдакцыя перавыданняў і перакладаў. Ёю вылучылі ўжо імале кішкі. Неш карэспандэнт сустраўся з загадчыкам рэдакцыі Л. Салаўём і пераспісваў некалькі пытаньняў.

— Ці нешта падсудавы першыя вынікі дзейнасці рэдакцыі? — Заданамі, якія зарэз укладзены на нас, займалася раней рэдакцыя мастацкай літаратуры, — сказаў Л. Салаўём. — Міншкі час пазней, мабыць, патрэбна было стварэнне самастойнай рэдакцыі перавыданняў і перакладаў. Матэрыялы выдавецтва па прапагандзе лепшых дэбютных літаратурных адрэзу немаго ўзраслі.

Асноўная ўвага нашай рэдакцыі была засяроджана на тым, каб як найлепш адзначыць 50-годдзе Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі. Да настрыччых дзён мы выпусцілі кнігі выбранае лірыкі Я. Кулягі і Я. Коласа, пазам «Засудзіць з Леніным» П. Броўкі.

Да 50-годдзя Савецкай Беларусі выйдуць такія юбілейныя выданні, як пазна Анатоля Валюгіна «Вецер з Волгі» — аб юнацкіх і дзіцячых гадах Уладзіміра Іліча, на рускай мове масавым тыражом — раман «Вецер вёскі» І. Гурскага, у святонічым падарункавым афармленні — «Новая зямля» Я. Коласа. «Тэбэ, Беларусь» — так называецца зборнік вершаў

Вялікае аповесць мір, які выхадзіць выдавецтва «Беларусь»: Хайдар Мічона «Дзе растрэць вясцерніца» (Мінск В. Янкіна), зборнік беларускіх апаляданаў «Серб» (Мінск В. Янкіна), Дзіятры Цыбу «Скорыя агоні» (Мінск В. Янкіна), Пяліца «Серб» (Мінск В. Янкіна).

на?» — пытаемся ў яго. «Не, — адказвае Паўлюк. — Горача! Хіба можа чалавек на рабоце змарнуць?»

— Весепа было ўсёй сям'і, — устамінае Вера Адамаўна, — і галі, калі шчысь драўляны лямка апаранілаў вялікую гліняную міску з квасам. Бядасць ніколі не ўносіла разладу ў нашу дружную сям'ю.

Памятаю, як Паўлюк першы раз прыехаў з Мінска на канікулы. Ён прывёз мне і Маши зялёныя хусткі з чырвонымі берагамі. Колькі радасці было ў нас ад гэтых першых падаарукаў брата!

Ужо тады Паўлюк запісаў народныя песні, што пелі дзяўчаты ў вечарах, прымаўкі і пагаворкі, якія чуў з вуснаў аднаўсцоўкаў. Мы не ведалі, што неўзабаве брат стане вядомым на ўсю рэспубліку паэтам, але яго першыя вершы, што былі надрукаваны ў газете «Беларуская вёска», часопісе «Беларускі піянер», разавалі ўсю нашу сям'ю.

Памёр Паўлюк нечакана. Ён не ведаў, што ў яго за хвороба. У бальніцы не назваў сваб паэтам. Проста сказаў, што ён студэнт. Урачы стараліся вяртаць яго, але не змагі. Ён памёр ад брушнага тыфу. І толькі пасля смерці работнікі бальніцы знайшлі ў яго кішкі пасведчанне маладоўкаў і даведчалі, што памёр не просты студэнт, а таленавіты паэт.

Тое пасведчанне захоўваецца цяпер у Нізкаўскай школе. Там жа знаходзіцца і бальнічны пасведчанне аб смерці паэты.

З цікавасцю слухаў я ўспаміны пра Паўлюка Труса яго сяброў: Івана Пітрэўскага і Васіля Мазурчыка: пра сумесныя дзяцячыя гульні і даведчалі, што памёр не просты студэнт, а таленавіты паэт.

М. ЯНКОУСКІ, метадыст Мінскай абласной дзіцячай экскурсійна-турыскай станцыі.

Маш фотакрэспандэнт Ул. Івукі навадаў маладога майстра інін-наградні Васіля Шаранговіча і зрабіў гэты здымак у час роу-дому мастака над рукаміснай новай кніжкі, якую ён збіраецца афарміць.

Васіліям Шаранговічам, імяна сказаць, афармлена цэлая бібліятэка беларускіх кніг. Шоста студэнтам Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута ён стаў супрацоўнікам з выдавецтвам «Беларусь», у інстытуте яго вучыў П. Любаўраў, а ў выдавецтве сваёй парадзімі яму памагаў М. Гуцёва. У гэтыя вучбы Васіліям Шаранговічам былі афармлены кнігі «Верны рыцар» В. Хомчанкі і «Мы расказам пра Мінск» Т. Хадкевіча, Ул. Карпава, С. Трахосаўскага, Р. Сабаленкі. Творчай удачай маладога мастака стала яго дыяганнавая работа — серыя ілюстрацыяў да драматычных пазм Янікі Кулягі (1966).

Сярод афармленых Васіліям Шаранговічам кніг — «З майго дзяцінства» Януба Коласа, «Мастацінкі ў Беларусі» І. Ігнаценкі і У. Івашына, «Вілескія намураў» М. Гарцавіча, «Рэцці, Ганчальнік» А. Васілівіч, «Вецер у сонях» І. Навуменкі, «Зямля і вясна» І. Ігнаценкі. Зусім нядаўна мастак здаў у выдавецтва афармленне кнігі «Мяне называюць «Мял Беларусь» і ілюстрацыі да зборніка вершаў Р. Баравуліна.

Зараз ён працуе над афармленнем зборніка, прысвечанага тэме «Міжсёна ў Беларусі».

Усёго мастаком афармлена налі дзевяці кніжкі. Яго работа атрымала грамадскае прызнанне — афармленні ім выданы адзначаны дыпломам Акадэміі мастацтваў СССР і рэспубліканскімі Дыпламамі.

Мастак працуе многа і натхнена. Бібліятэка афармленых ім кніжак іспытна расце.

